

כל שעה פרק שני פסחים

לב.

עין משפט נר מצוה

צב א מיי פ"ב מהל'
גולה הל' [א] ב
סמו עשין ענ טו"ש ח"מ
פי עסק ספי' [א] ב:
צב ב מיי פ"ב מהל'
תמונות הלכה ו:
צב ג א הלכה ה:

תורה אור השלם

1. ואיש כי יאכל קדש
בשגגה וקץ חמשיתו
עליו ונתן לפרונו את
הקדשו. ויקרא כב יד

רבינו הגנאל

ואחד הסך, אחד אוכל
תרומה טהורה ואחד אוכל
תרומה טמאה משלם
חומשה וחומש חומשה,
והוא חומש מלבר כרקמי
בהדיא שיחא הוא וחומשו
חמשה, שאמר ויפק
חמשיתו עליו דברי ר'
יאשה. איבעיא להו לפי
מדה משלם פירוש קב
אכל קב וחומשו משלם, או
דילמא לפי דמים משלם,
כלומר כפי שהיה שוה
בשעה שאכלו, וכל היכא
הריא שריא ארבעה וזוי
בעינן אכילתה והשתא
שריא וזוא לא מביעא לן
דודאי ארבעה וזוי משלם
ולא גרע מגולה, ותנן כל
הגולנין משלמין כשעת
הגולה, כי תביע לן היכא
דמעיקרא הות שריא וזוא
והשתא שריא ארבעה מאי.
ואתא רב יוסף למפשט לן
מדה משלם מיהא, אבל
גרוגרות ושלם לו תמריס
הבאו עליו ברכה, כלומר
שאכל קב גרוגרות
תמריס וזוא ושלם קב
תמריס משום ארבעה וזוי.
ודחה אביי לעולם לפי
דמים משלם ואמאי תבוא
עליו ברכה, וזוא אית לך
למיור וכו' כל השלם דבר
שחייב בו מחויקין לו טובה
ומבטיס איתו, יש לך לומר
לאו משום דקא משלם.
אלא משום דמשלם דבר
מעולה דקפיץ עליה ובזנא.
ואקשינן לך אביי ממתני'
דקתני האוכל תרומת חמץ
בפסח בשוגג משלם כו',
ואי אמרת לפי דמים משלם
הייא דאמר חמץ בפסח
מותר בהנאה, ויסקי דקמיני
במודד פטור סבר לה ר' יוסי
דגלילי כו' נחוניא בן הקנה
פטר חייבי תריות מן
התשלומין. מתני' כלומר
יש תנא שאומר לפי דמים
משלם, ויש תנא שאומר
לפי מדה משלם, דחייב
האוכל תרומת חמץ בפסח
בשוגג משלם קרן וחומשו
במודד פטור מן התשלומים
לפי דמים משלם דברי ר'
עקיבא, אמר לו ר' יוחנן בן
נורי עקיבא, אמר לו ר' עקיבא
כו' יוחנן בן נורי מה הנאה
יש לו שמשלם כו'. עד
יש תנא שאומר לפי דמים
משלם ר' עקיבא לא אמ
אמרת בתרומה טמאה
בשאר ימות השנה שאע"פ
שאין לו בה [והתי' אכילה
יש לו בה] היתר הסקה,
תאמר בחמץ בפסח שאין
לו בה היתר הסקה כלל לא
באכילה ולא בהסקה, חמץ
בפסח למה הוא דומה
לתרומת תותים ועבבים
שטמאת שאין לה היתר

דבר הראוי להיות קודש פרט לאוכל תרומת חמץ. פי הפסוק
משמע שיתן לו דבר הראוי להיות קודש כמו שאכל וכו'
מה שאכל צעינן דבר הראוי להיות קודש ומחץ בפסח אינו ראוי
להיות קודש כדמנינא לעיל אבל מפריש (ה) חמץ ד"ה אין קדוש אע"ג
דכל ענין פטור הכא מתשלומין
אפי' שהיה לה שעת הכושר ונקמן
מוקמא הו' לד"ה אין קדוש היינו
שלא היה לה שעת הכושר אור"ט
היינו לרבי יוסי הגלילי אבל לרש"י
הואיל וסגינא ליה דחמץ בפסח
אסור בהנאה אפילו היה לה שעת
הכושר אין ראוי להיות קודש דאין
כאן נמניה והיינו דקאמר ליה לרש"י
מה הנאה יש לו צה כלומר הואיל
ואין לו הנאה צה אית ליה לעומטי
מקרא כדפרישית:

ואחד הסך אחד תרומה טמאה ואחד תרומה
טהורה משלם חומש וחומשא דחומשא
איבעיא להו כשהוא משלם לפי מדה משלם
או לפי דמים משלם כל היכא דמעיקרא
שריא ארבעה וזוי ולבסוף שריא וזוא לא
תיבעי לך דודאי כדמעיקרא משלם לפי
דמים דלא גרע מגולן דתנן (ה) כל הגולנין
משלמין כשעת הגולה כי תביע לך
דמעיקרא שריא וזוא ולבסוף שריא ארבעה
מאי לפי מדה משלם דא"ל גריוא אבל גריוא
משלם או דילמא לפי דמים משלם בווא
אכל בווא משלם אמר רב יוסף תא שמע (ה) אבל גרוגרות ושלם לו תמריס
תבא עליו ברכה אי אמרת בשלמא לפי מדה משלם אמטו להכי תבא
עליו ברכה דאכיל גריוא דגרוגרות דשריא וזוא וקא יהיב גריוא דתמריס
דשריא ארבעה אלא אי אמרת לפי דמים משלם אמאי תבא עליו ברכה
בווא אבל בווא קא משלם אמר אביי לעולם לפי דמים משלם ואמאי
תבא עליו ברכה דאכל מידי דלא קפיץ עליה זביניה וקא משלם מידי
דקפיץ עליה זביניה: תנן האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן
וחומש אי אמרת בשלמא לפי מדה משלם שפיר אלא אי אמרת לפי דמים
משלם חמץ בפסח בר דמים הוא אין הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר
חמץ בפסח מותר בהנאה אי הכי אימא סיפא במזיד פטור מן התשלומין
ומדמי עצים אי ר' יוסי הגלילי אמאי פטור מן התשלומין ומדמי עצים
סבר לה כו' נחוניא בן הקנה דתניא (ה) רבי נחוניא בן הקנה היה עושה
את יום הכפורים כשבת לתשלומין וכו' כתנאי (ה) האוכל תרומת חמץ
בפסח פטור מן התשלומין ומדמי עצים דברי רבי עקיבא ר' יוחנן בן נורי
מחייב אמר לו רבי עקיבא לר' יוחנן בן נורי וכו' מה הנאה יש לו בה
אמר לו ר' יוחנן בן נורי לר' עקיבא ומה הנאה יש לאוכל תרומה בשאר
כל ימות השנה שמשלם אמר לו לא אם אמרת בתרומה טמאה בשאר
ימות השנה שאע"פ שאין לו בה היתר אכילה יש לו בה היתר הסקה
תאמר בזה שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה (ה) הא למה
זה דומה לתרומת תותים ועבבים שנטמאה שאין לו בה לא היתר אכילה
ולא היתר הסקה כו' במפריש תרומה והחמיצה אבל מפריש תרומת
חמץ דברי הכל אינה קדושה תניא אידך (ה) ונתן לכהן את הקדש דבר
הראוי להיות קדש פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח שפטור מן התשלומים
ומדמי עצים דברי ר' אליעזר בן יעקב ור"א חסמא מחייב אמר לו ר"א בן
יעקב לר"א חסמא וכו' מה הנאה יש לו בה אמר לו ר"א חסמא לר"א
בן יעקב וכו' מה הנאה יש לו לאוכל תרומה טמאה בשאר ימות השנה
שמשלם אמר לו לא אם אמרת בתרומה טמאה בשאר ימות השנה
שאע"פ שאין לו בה היתר אכילה יש לו בה היתר הסקה תאמר בזו
שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה אמר לו אף בזו יש לו בה
היתר הסקה שאם רצה הכהן (ה) מריצה לפני כלבו או מסיקה תחת תבשילו

אמר
משום מיתה ומשום רישא נקט מילתא
בשתי'ן לזי שגג בתרומה וזוי חומש איכא וזוי שגג בתרומה והויד בתרומה
אשמועינן דהויד בתרומה אפילו שגג בתרומה דמינה צידי שמים כי כרת דלוי הויד בתרומה
דפטור ליה לשמע'י כולה מתני' בתרומה חמץ חייב פטור משום כרת: כסנאי. לפי מדה או לפי דמים:
פטור משלומין. בין שוגג בין מזיד: **מה הנאה יש.** לו לכהן צה ומה הפסידו זה הרי אסור בהנאה: **ומה הנאה יש.** לו לכהן
בתרומה טמאה שאסורה באכילה לכהן ואי אכלה זר שוגג משלם קרן וחומש דליכא למאן דפליג אסתמא דתנן לעיל אחד תרומה
טעורה ואחד תרומה טמאה וטעמא משום דלפי מדה משלם ואע"ג דלאו צר דמים הוא: **הישר הסקה.** דמכבי (במדבר יח) ואני
הנה נתתי לך את משמרת תרומותי שתי תרומות במשמע אחת טעורה ואחת טמאה ומכבי לך תהיה להסקה [בבבא ער.]: **תורמא סופיס**
וענינים. משקה לו ואינו ראוי להסקה ולולג נמי לא כדאמרין בפ"ק (דף כ): משום תרומה ומהוה נמי סגינא ליה דזר האוכלה
פטור משלם ור' יוחנן בן נורי מחייב דקסבר לפי מדה משלם: ד"ה. משום תרומת חמץ בפסח דקדשה בהפריש תרומה
והחמיצה והוא הדין להפריש חמץ קודש: **אכל מפריש טרומת חמץ.** בפסח כגון חמץ שהחמיצו דברי הכל אפי' לרבי יוסי הגלילי
דשרי חמץ בפסח בהנאה וחזיא ליה להסקה אינה קדושה ולקמן (ג.) מפרש טעמא צביליה שמעתי: **את הקדש.** משמע את הקדש שאכל אלמלא
ראוי להיות קדש היה שכשישלם דוגמתן יהא שם קדש חל עליו: **פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח.** שכשמשלם דוגמתן אין שם קדש
חל עליו: **וכי מה הנאה יש לו.** לכהן צה ומה הפסידו נהי נמי לית לך הא דרשה מיהו מה ישלם הואיל ואין לו דמים:

גב' ואחד הסך. דלמרי' צפ' בתרא דיומא (דף עו): סיכה כשמה
ושמה בכלל אכילה והכא כתיב ויקרא כו כי יאכל קדש בשגגה דלילו
גולה והשליכה לנהר אפי' בשוגג דלא ידע שהיא תרומה אינו משלם
חומש אלא קרן כשאר מוזיק חולין דעלמא דלמרי מר (לקמן ע"ב) כי
יאכל פטור למיזיק: **וחומש חומשא.**
שהתשלומין נעשין תרומה ואם חזר
ואכל בשוגג אותו חומש ראשון חזר
ומשלם חומשו עליו: **איבעיא ליה.**
בין דברי תרומה בשוגג קפיד רחמנא
אשתלומי פירות ולא מעות כדמכבי
ונתן לכהן את הקודש (ה) לפי מדה
משלם או לפי דמים משלם. בגולן
דחולין שוגג או מזיד וכן גולן
דתרומת מזיד לא איבעיא לן כיון
דלא קפיד רחמנא אשתלומין ידיהו
דלמרי' ישיב' לרבות אפילו שיה קספ
ואפילו סובין ודאי לפי דמים משלם
אבל בתרומה שוגג איבעיא לן הואיל
והקפידה התורה לשלם פירות:
כל היכא דמעיקרא. כשאלה הוא
שילך הך גריוא ד' וזוי והשתא
כשמשלם שריא וזוא וכו' לא לא מביעיא
לן נהי נמי דליכפר ליה אכילת
תרומה בתשלומי מדה מיהו ממונה
דכהן אוכל (ממונה) הוא (ה) ולא גרע
משאר ממונה דחולין שהדיינין גובין
ממנו כשעת גזילה כדמכבי (ויקרא ה)
אשר גזל כמה שגולט: **גריוא משלם.**
ואע"ג דשריא השתא טפי או דילמא
לפי דמים משלם דאע"ג דהקפידה
התורה לשלם פירות לא הקפידה אלא
לפי דמים כשאר תשלומי ומה
שישלם ישלם בצדיות: **גריוא.**
תאניס ישיב: **תמריס.** חסובין
מתאניס דמיהן מרוביס: **אל**
גריוא. דתרומה שוגג: **זבינא.**
לוקמיס: **אימא סיפא** **במודד פטור**
מן התשלומין ואי ר' יוסי הגלילי
אמאי פטור. אי אמרת בשלמא רבנן
וטעמא דרישא משום דלפי מדה
משלם סיפא דלילו אלא כשאר גולן
דמשלם מעות ולפי דמים פטור מן
התשלומין דחמץ בפסח לאו צר דמים
הוא אלא אי אמרת ר' יוסי הגלילי
וצר דמים הוא אמאי פטור: **רבי**
נחוניא בן הקנה. דלמרי המתחייב
כרת פטור מן התשלומין וליף טעמא
מחלמא אסון והוא הדין למתחייב
מיתת שמים כגון אוכל תרומה וכו'.
וכיפא דמתני' צהויד בתרומה ולא
בתרומה פטור משום מיתה וצדין הוא
דלישמע'י במזיד דתרומה דעלמא
דלאו חמץ בפסח דפטור מתשלומין

גב' דלא ריע בגולן. ק"ל
הא מיי' ימי' דלא אית
חייב קד מדין גולן יול
לשלם חק גריוא בפירות
למלא יד כפרה והשאר
משלם במעות והסכן יול
למחול וגם חומש הוא רק
מן דין גריוא. אבל סג לא גריוא
דמים כרף ללגס ד' גריוא
וחומש' מפרי והסכן אין
יול למחול: תורה' דבר
בו' אע"ג דרבב' יול
שפור הבא בתשלומין.
ק"ל למאי נקטו קושייתם
דקרי' דמסתמא קאמי'
כל ענין הלא איך כלל
בגולה כדמריצה דהא אכל
חומש מתן ח"כ האוכל
היה לה שעת הכושר
דליכא ליה שמשלם שהיא
תרומה וז"ע:

ואחד הסך. שגג עשין על
תרומה, דסיכה כשמה
ושמה כאכילה, דלמרי' כתיב
בתרא דיומא (דף עו).
שמה כאכילה והשליכה
לנהר וכו' ומכבי שיה
מיושק, וסיכה כשמה
דמכבי ובהא ממיס כקרי
וכמנן בעלמא, אבל אם
ביעה על ידי דבר אחר
אינו משלם חומש, דלפי
כיון דלאו קדוש כתיב, פטור
למזיק את התרומה על ידי
דבר אחר שאינו אכילה
(בבבא ער.) ודומשא. כגון אם נתן
קרן וחומש מן החולין
במשפטי ועשו התשלומין
תרומה, וזוא ושלם אותו
חומש משלם אותו וחומשו
(שם) אבל גרוגרות (שם)
של תרומה בשוגג (שורבין)
(שם) כו'. בודא. שגג חזון
(שם) היה עושה את
יום הכפורים כשבת
לתשלומין. ממילק ניש
צויה"כ ומתחייב כרת,
פטור מן התשלומין אלא
הילקין שגג שטא
מתחייב כגוש מיתת צ"ה,
דפשיטא לן פטור מיתת אלא
כדמכבי (שמות ח) ומה
יהיה אסון עשוי ועשוי, אע"ג
למאן אסון יהיה לזי עשוי
שאף יוסי"כ שמתחייב כרת
שמים שכדמכבי חייב וזו
אסון אף קריה, שאומר
(בבבא ער) ויקריה אסון,
הילק פטור משלם (שער)
כס. וכו' (כתובות ל.).

מוסף רש"י

ואחד הסך. שגג עשין על
תרומה, דסיכה כשמה
ושמה כאכילה, דלמרי' כתיב
בתרא דיומא (דף עו).
שמה כאכילה והשליכה
לנהר וכו' ומכבי שיה
מיושק, וסיכה כשמה
דמכבי ובהא ממיס כקרי
וכמנן בעלמא, אבל אם
ביעה על ידי דבר אחר
אינו משלם חומש, דלפי
כיון דלאו קדוש כתיב, פטור
למזיק את התרומה על ידי
דבר אחר שאינו אכילה
(בבבא ער.) ודומשא. כגון אם נתן
קרן וחומש מן החולין
במשפטי ועשו התשלומין
תרומה, וזוא ושלם אותו
חומש משלם אותו וחומשו
(שם) אבל גרוגרות (שם)
של תרומה בשוגג (שורבין)
(שם) כו'. בודא. שגג חזון
(שם) היה עושה את
יום הכפורים כשבת
לתשלומין. ממילק ניש
צויה"כ ומתחייב כרת,
פטור מן התשלומין אלא
הילקין שגג שטא
מתחייב כגוש מיתת צ"ה,
דפשיטא לן פטור מיתת אלא
כדמכבי (שמות ח) ומה
יהיה אסון עשוי ועשוי, אע"ג
למאן אסון יהיה לזי עשוי
שאף יוסי"כ שמתחייב כרת
שמים שכדמכבי חייב וזו
אסון אף קריה, שאומר
(בבבא ער) ויקריה אסון,
הילק פטור משלם (שער)
כס. וכו' (כתובות ל.).

מוסף תוספות

א. ואותה ראויה להיות
קדש. מופי' רש"י.

אכילה כלא ללוי היתר הסקה דלאו בני הסקה נינהו. בד"א במפריש תרומה וחומשה אבל המפריש תרומת חמץ דברי הכל אינה קדושה. תניא אידך ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות קדש פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח שפטור דברי ר' אליעזר בן יעקב, אמר לו ר' אליעזר בן יעקב וכו' מה הנאה יש לו וכו', עד אמר לו ר' אלעזר חסמא חמץ חמץ בפסח יש לו היתר, שאם רצה מסיקה תחת תבשילו או מריצה לפני כלבו.